

Ecologische beoordeling van het nieuwe bestemmingsplan Leeuwarden-Rengerspark e.o.

Opdrachtgever Gemeente Leeuwarden
Referentie Stoker, O. & E.W. de Vries. 2014. Ecologische beoordeling van het nieuwe bestemmingsplan Leeuwarden-Rengerspark e.o. A&W-notitie 2337. Altenburg & Wymenga bv, Feanwâlden.

Projectcode 2337ren
Status Definitief
Datum 17 december 2014
Projectleider E.W. de Vries
Autorisatie R.J. Strijkstra

Inhoud

1. Inleiding
2. Omschrijving bestemmingsplangebied
3. Beschermdenatuurwaarden
4. Effectbepaling en beoordeling
5. Conclusies
6. Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
Suderwei 2
Postbus 32, 9269 ZR Feanwâlden
tel. 0511 – 474764, fax 0511 – 472740

email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

1. Inleiding

De gemeente Leeuwarden is voornemens drie vigerende bestemmingsplannen samen te voegen tot één nieuw bestemmingsplan, namelijk het bestemmingsplan Leeuwarden - Rengerspark en omgeving'. Dit plan voegt de bestemmingsplannen 'Bewegingscentrum', 'Transvaalwijk' en 'Kenniscampus/Rengerspark' samen. Het nieuwe bestemmingsplan is voornamelijk conserverend van aard, maar de reeds verleende vrijstellingen, ontheffingen, omgevingsvergunningen e.d. worden in dit nieuwe plan overgenomen.

Deze notitie bevat:

- Een beknopte beschrijving van de ecologische waarden binnen de grenzen van het nieuwe bestemmingsplangebied. Daarbij is gebruik gemaakt van de informatie uit de Ecologische Basiskaart van de gemeente Leeuwarden (Biezenaar & Miedema 2011). Daarnaast zijn andere informatiebronnen geraadpleegd (recente verspreidingsatlassen en websites).
- Een advisering over mogelijke knelpunten met ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen, die opgenomen kunnen worden in het nieuwe bestemmingsplan.

Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

2. Omschrijving bestemmingsplangebied

De begrenzing van het bestemmingsplangebied staat weergegeven in figuur 1. Het plangebied wordt begrensd door de Dammelaan aan de noordkant. De westgrens wordt gevormd door de Jelsumerstraat, Valkstraat, Meester P.J. Troelstraweg en Spanjaardslaan. De Noorder Stadsgracht ligt aan de zuidkant van het plangebied en de Dokkumer Ee vormt de oostgrens van het plangebied.

Het bestemmingsplangebied bestaat ruwweg uit drie verschillende delen. Het zuiden van het bestemmingsplangebied heeft voornamelijk een woonfunctie. Centraal gelegen en noordelijk daarvan heeft het gebied een groener karakter met het Rengerspark en de Oude Begraafplaats. In dit deel bevinden zich ook het zwembad De Blauwe Golf en een kinderboerderij. De Noordoostkant van het bestemmingsplangebied wordt voor een groot deel ingenomen door het terrein van de Noordelijke Hogeschool en de Stenden Hogeschool. In het plangebied bestaat het oppervlaktewater uit de bredere watergangen Oude Meer en Dokkumer Ee en zijn daarnaast kleinere waterpartijen aanwezig in de vorm van vijvers en sloten.

Figuur 1. Begrenzing bestemmingsplangebied Leeuwarden - Rengerspark e.o.

3. Beschermden natuurwaarden

In dit hoofdstuk is een overzicht gegeven van de wettelijk beschermde natuurwaarden (gebieden en soorten) die aanwezig (kunnen) zijn binnen en nabij het bestemmingsplangebied.

3.1 Natuurbeschermingswet: beschermde gebieden

Het bestemmingsplangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de 'Groote Wielen', dat op ongeveer 4 km ten oosten van het bestemmingsplangebied ligt. Dit Natura 2000-gebied is aangewezen voor verscheidene belangrijke natuurwaarden, waarvoor in het ontwerpbesluit instandhoudingsdoelstellingen zijn opgenomen. Dit betreft bepaalde habitattypen (vegetatietypen), Noordse woelmuis, Bittervoorn, Meervleermuis, verschillende soorten steltlopers, ganzen en eenden. Overige Natura 2000-gebieden liggen op grotere afstanden tot het plangebied en zijn daardoor niet relevant voor deze ecologische beoordeling.

Omdat de Natuurbeschermingswet 1998 bepaalt, dat van alle plannen en activiteiten moet worden getoetst of zij negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden, is in hoofdstuk 4 de zogenaamde 'Voortoets' uitgevoerd. Hierin is bepaald welke aangewezen natuurwaarden van het Natura 2000-gebied 'Groote Wielen' mogelijk negatieve effecten ondervinden door ruimtelijke ontwikkelingen die uitvoerbaar zijn binnen het nieuwe bestemmingsplan.

3.2 Overige vormen van gebiedsbescherming

Het bestemmingsplangebied maakt geen deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur. Ook rust op het gebied geen bescherming op grond van overige wet- en regelgeving ten aanzien van natuurgebieden (ganzenfoerageergebied, weidevogelkerngebied, e.d.). Om deze reden wordt aan deze vormen van gebiedsbescherming ten aanzien van natuurwaarden in deze beoordeling geen aandacht meer besteed.

3.3 Flora- en faunawet: beschermde soorten

Soortbescherming is in Nederland vastgelegd in de Flora- en faunawet, waaraan drie lijsten met soorten en hun beschermingsregime zijn gekoppeld (licht beschermde, middelzwaar beschermde en zwaar beschermde soorten). In het bestemmingsplangebied is een verscheidenheid aan (stedelijke) biotopen aanwezig, waardoor de aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten in het plangebied niet op voorhand kan worden uitgesloten.

Hieronder is per soortgroep besproken welke wettelijk beschermde soorten mogelijk in het bestemmingsplangebied voorkomen. Er zijn gegevens ontleend van de Ecologische Basiskaart gemeente Leeuwarden (Biezenaar & Miedema 2011), de ecologische beoordeling van het bestemmingsplan Leeuwarden - Valeriuskwartier en Westeinde (Stoker 2014) en andere door A&W in Leeuwarden uitgevoerde onderzoeken. Daarnaast is een aantal standaardwerken ten aanzien van de verspreiding van soorten gebruikt. (De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Peeters *et al.* 2004, Timmermans *et al.* 2004, Bos *et al.* 2006, EIS *et al.* 2007, Bouwman *et al.* 2008, Melis 2012, Van Delft *et al.* 2013 en Melis *et al.* 2013).

Planten

Het grootste deel van de begroeiing is aangeplant en er is nauwelijks of geen gelegenheid voor natuurlijk gevormde vegetaties. Langs het Oude Meer is in het verleden de licht beschermde Gewone dotterbloem aangetroffen (Biezenaar 2008). In het Rengerspark zijn groeiplaatsen van de middelzwaar beschermde Daslook bekend. In de omgeving van het bestemmingsplangebied komen de middelzwaar beschermde Steenbreekvaren en de Tongvaren voor (Biezenaar & Miedema 2011). Deze soorten hebben hun groeiplaatsen op muren, in Leeuwarden veelal op kademuren. De kade langs de Dokkumer Ee nabij de Noorderbrug is mogelijk geschikt als groeiplaats voor deze soorten. Andere beschermde plantensoorten worden niet in het plangebied verwacht.

Ongewervelde diersoorten

Gezien de verspreidingsgegevens en de ecologische randvoorwaarden die (veelal 'kritische') wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten aan hun omgeving stellen, wordt verwacht dat in het bestemmingsplangebied geen wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten voorkomen.

Vissen

In de omgeving van het bestemmingsplangebied zijn waarnemingen bekend van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en de zwaar beschermde Bittervoorn (Melis *et al.* 2013). Het is niet op voorhand uit te sluiten dat deze soorten ook in de bredere waterlopen in het plangebied aanwezig zijn (Oude Meer en Dokkumer Ee). Andere beschermde vissoorten worden niet binnen het plangebied verwacht.

Amfibieën

In de directe omgeving van het bestemmingsplangebied komt alleen een aantal licht beschermde soorten voor, zoals Gewone pad, Bruine kikker, Meerkikker en Kleine watersalamander. De waterpartijen in het plangebied kunnen eventueel geschikt zijn voor deze soorten, waardoor deze ook binnen het plangebied aanwezig (kunnen) zijn. Er worden geen middelzwaar- of zwaar beschermde amfibieënsoorten in het plangebied verwacht, omdat het plangebied niet voldoet aan de habitateisen van deze soorten, of het plangebied niet binnen het verspreidingsgebied ligt van de betreffende soort.

Reptielen

Leeuwarden ligt buiten het verspreidingsgebied van de Nederlandse reptielen, met uitzondering van de Ringslang, waarvan waarnemingen bekend zijn ten noordwesten van de stad en uit de Grootte Wielen (Wymenga *et al.* 2004, Van Delft *et al.* 2013). Door de ligging van het bestemmingsplangebied binnen de bebouwde kom en het stedelijke karakter van de omgeving eromheen, is het onwaarschijnlijk dat de Ringslang in het plangebied voorkomt.

Vogels

In het bestemmingsplangebied is een vrij grote variatie aan broedbiotoop voor vogels aanwezig in tuinen, het Rengerspark en andere groenstructuren. Hier komen jaarlijks vogels tot broeden van stedelijk en parkachtig gebied, zoals Merel, Vink, mezen, Heggenmus, Winterkoning en Roodborst. Binnen de bebouwde kom kunnen ook soorten tot broeden komen in of aan huizen, zoals Huiszwaluw, Huismus en Gierzwaluw. In het Rengerspark is een kolonie van Roek en Blauwe reiger aanwezig (Biezenaar & Miedema 2011). In de oevervegetatie van waterpartijen kunnen soorten als Wilde eend, Waterhoen, Meerkoet en Fuut tot broeden komen.

Vleermuizen

Er zijn volgens de verspreidingsgegevens zeven verschillende vleermuissoorten in de omgeving van het plangebied waargenomen (Biezenaar & Miedema 2011, Melis 2012). Deze zijn: Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en Gewone grootoorvleermuis. Een aantal van deze soorten kan het plangebied gebruiken als deel van hun leefgebied. Het gaat om Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis en Watervleermuis. De overige vleermuissoorten worden niet in het bestemmingsplangebied verwacht, omdat de omgeving niet aan de habitateisen van deze soorten voldoet.

Voor vleermuizen zijn drie elementen van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn voor de functionaliteit ervan. Deze zijn: verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Het bestemmingsplangebied kan ten aanzien van deze drie elementen van belang zijn voor bovengenoemde soorten.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en (oude) bomen. Tijdens de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders. De vleermuissoorten die meestal verblijfplaatsen in gebouwen gebruiken, zijn Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Meervleermuis. Een soort die verblijfplaatsen in boomholten gebruikt, is de Watervleermuis. Ruige dwergvleermuis is een soort die zowel verblijfplaatsen heeft in gebouwen als in bomen.

In het plangebied staan bomen die geschikt zijn voor verblijfplaatsen van vleermuizen, zoals in het Rengerspark waar verblijfplaatsen van Watervleermuis aanwezig zijn (Koelman 2006, Koelman 2013). Mogelijk staan ook op andere locaties in het plangebied geschikte bomen voor verblijfplaatsen van vleermuizen, zoals voor balts-/paarverblijfplaatsen van Ruige dwergvleermuis.

Vanwege het stedelijke karakter staan in het bestemmingsplangebied waarschijnlijk veel gebouwen die in potentie geschikt zijn voor verblijfplaatsen van vleermuizen (spouwmuren, zolders etc.). Het is daarom aannemelijk dat er ook daadwerkelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, maar precieze locaties zijn op dit moment niet bekend.

Foerageergebied

De bovengenoemde vleermuissoorten foerageren in verschillende jachtbiotopen. Binnen het plangebied is enige diversiteit aan biotopen aanwezig, zodat de verschillende soorten hier in principe geschikt foerageergebied vinden. Nabij de bebouwing kunnen soorten foerageren als Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Boven de watergangen kunnen Watervleermuis en Meervleermuis foerageren.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied maken de meeste vleermuizen om zich te oriënteren gebruik van vaste vliegroutes langs lijnvormige structuren, zoals lanen, boomsingels en (oevers van) watergangen. Meervleermuis en Watervleermuis gebruiken vooral vliegroutes die boven water liggen, de overige soorten maken voornamelijk gebruik van bovengenoemde elementen boven land. Over de Oude Meer en de Dokkumer Ee richting het

noorden loopt een vliegroute van Watervleermuizen (Koelman 2006). Deze dieren komen vanuit het Rengerspark (zie verblijfplaatsen). Aangenomen mag worden dat andere lijnvormige structuren in het plangebied ook fungeren als (onderdeel van) vliegroutes van vleermuizen.

Overige beschermde zoogdiersoorten

In de omgeving komen naast vleermuizen ook andere zoogdiersoorten voor waarop verschillende wettelijke beschermingsregimes van toepassing zijn. Hieronder is per beschermingsregime besproken welke zoogdieren gebruik kunnen maken van het plangebied.

Licht beschermde zoogdiersoorten

De zoogdiersoorten die volgens de Flora- en faunawet licht zijn beschermd, zijn veelal in Nederland algemeen voorkomende zoogdiersoorten. In de omgeving van het plangebied komen lichte beschermde zoogdiersoorten voor als Egel, Vos, Wezel, Mol, Haas, Konijn en verschillende (spits)muizensoorten (Melis 2012). Binnen het bestemmingsplangebied komt waarschijnlijk een aantal van deze soorten voor.

Middelzwaar beschermde zoogdiersoorten

In de omgeving van het bestemmingsplangebied komt de middelzwaar beschermde Steenmarter voor (Melis 2012). Deze soort heeft gedurende de laatste decennia een uitbreiding van het leefgebied laten zien, waarbij bebouwd gebied niet wordt geschuwd. Het is daarom niet uitgesloten dat binnen het plangebied verblijfplaatsen van Steenmarter aanwezig zijn. Ook kan het plangebied deel uitmaken van het foerageergebied van deze soort.

Zwaar beschermde zoogdiersoorten

In de ruime omgeving van het bestemmingsplangebied komen de zwaar beschermde Waterspitsmuis en Noordse Woelmuis voor (Biezenaar & Miedema 2011, Melis 2012). Deze soorten worden echter niet binnen het plangebied verwacht door het ontbreken van geschikte biotopen en de afstand tussen het plangebied en het bekende verspreidingsgebied in de omgeving.

4. Effectbepaling en beoordeling

Op basis van het overzicht van de beschermde natuurwaarden binnen en nabij het plangebied (hoofdstuk 3), zijn in hoofdstuk 4 de wettelijk beschermde gebieden en soorten besproken die mogelijk negatieve effecten ondervinden door ruimtelijke ontwikkelingen die uitvoerbaar zijn binnen het nieuwe bestemmingsplan 'Rengerspark e.o.'. Er is aangegeven bij welke ingrepen mogelijk effecten optreden en hoe dient te worden gehandeld in geval van mogelijk optredende effecten.

4.1 Natuurbeschermingswet: Voortoets

Een activiteit die buiten een Natura 2000-gebied plaatsvindt, kan op twee manieren invloed hebben op de aangewezen natuurwaarden van het Natura 2000-gebied. Als eerste kan vanuit het plangebied verstoring optreden die tot binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied reikt (zoals geluidsverstoring en emissie van stoffen). Ten tweede kunnen aangewezen soorten die mobiel zijn (zoals vogels en vleermuizen) ook buiten het Natura 2000-gebied voorkomen en

daar door een activiteit worden verstoord. In beide gevallen kan dan sprake zijn van een conflict met de Natuurbeschermingswet.

De afstand tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied 'Grote Wielen' is tamelijk groot en de tussenliggende oppervlakte wordt ingenomen door gebouwen en infrastructuur. Daardoor zullen ingrepen binnen het plangebied waarschijnlijk niet leiden tot effecten op de aangewezen natuurwaarden binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied 'Grote Wielen'. Om die reden veroorzaakt het nieuwe bestemmingsplan geen conflict met de Natuurbeschermingswet ten aanzien van deze aangewezen natuurwaarden.

De ganzensoorten en Smient die zijn aangewezen als niet-broedvogels, slapen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied en foerageren gedurende het winterhalfjaar op de agrarische percelen in de omgeving ervan. Gezien de ligging van het plangebied binnen de bebouwde kom van Leeuwarden is hier geen geschikt foerageergebied aanwezig. Het is daarom uit te sluiten dat er een ecologische relatie is tussen het bestemmingsplangebied en de aangewezen ganzensoorten en Smient.

Een andere mobiele soort die is aangewezen voor beide Natura 2000-gebieden is de Meervleermuis. Van een ecologische relatie is sprake wanneer Meervleermuizen, die foerageren binnen het Natura 2000-gebied 'Grote Wielen', gebruikmaken van verblijfplaatsen en vliegroutes in het bestemmingsplangebied. Hieronder worden mogelijk optredende effecten verder uitgewerkt.

Verblijfplaatsen van Meervleermuis

Het is niet uitgesloten dat in het bestemmingsplangebied gebouwen staan met daarin verblijfplaatsen van Meervleermuis. Bij afbraak van dergelijke gebouwen ontstaat een negatief effect op de populatie en dus een conflict met de Natuurbeschermingswet. Bij sloop of renovatie van potentieel geschikte gebouwen binnen het plangebied moet dan ook eerst worden bepaald of verblijfplaatsen van Meervleermuis in de betreffende gebouwen aanwezig zijn. Mochten er verblijfplaatsen worden aangetoond, dan is het in dat geval noodzakelijk om een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet aan te vragen. Hierbij is er mogelijk ook sprake van een passende beoordeling en moeten er mitigerende en/of compenserende maatregelen worden genomen.

Vliegroutes van Meervleermuis

Mogelijke vliegroutes van Meervleermuis binnen en nabij het plangebied kunnen aanwezig zijn boven watergangen (bijvoorbeeld de Dokkumer Ee en de Noorder Stadsgracht) en overige lijnvormige structuren. Ruimtelijke ontwikkelingen aan dergelijke elementen kunnen verstoring/aantasting veroorzaken van vliegroutes binnen het plangebied, die voor Meervleermuizen een (essentiële) verbinding vormen tussen verblijfplaatsen in gebouwen (binnen of buiten het plangebied) en het Natura 2000-gebied. Vliegroutes van Meervleermuizen kunnen onder andere worden verstoord door het ontstaan van onderbrekingen (zoals dat optreedt door het dempen van watergangen en de kap van bomenrijen) en door verstoring door licht (zoals door het gebruik van extra (straat)verlichting en andere buitenlampen). Verstoring/aantasting van vliegroutes van Meervleermuis veroorzaakt mogelijk een knelpunt met de Natuurbeschermingswet. Bij ruimtelijke ontwikkelingen waarbij lijnvormige structuren in het plangebied worden beïnvloed, moet vooraf worden bepaald of er sprake kan zijn van negatieve effecten op vliegroutes van Meervleermuis. Wanneer op voorhand voldoende

rekening kan worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vliegroutes van Meervleermuis, is nader vleermuisonderzoek dan niet nodig.

Foerageergebied van Meervleermuis

De brede watergangen in het plangebied maken mogelijk deel uit van het foerageergebied van Meervleermuis. De doelstelling voor Meervleermuis voor het Natura 2000-gebied Groote Wielen is gericht op de beschikbaarheid van voldoende foerageergebied voor deze soort. Bovendien is voor de Meervleermuis binnen zijn actieradius ruim voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Ruimtelijke ontwikkelingen waarbij foerageergebied van Meervleermuis binnen het plangebied wordt aangetast of verstoord (verlichting), zal niet leiden tot noemenswaardige effecten op deze soort.

Conclusie Voortoets

- Bij ruimtelijke ingrepen aan gebouwen dient te worden bepaald of daardoor verblijfplaatsen van Meervleermuisen worden aangetast.
- Bij ingrijpende werkzaamheden aan of nabij watergangen en/of andere lijnvormige structuren dient te worden bepaald of daardoor (essentiële) vliegroutes van Meervleermuis worden verstoord/aangetast.
- Indien ruimtelijke ontwikkelingen leiden tot verstoring/aantasting van verblijfplaatsen en/of vliegroutes van Meervleermuis, is een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet nodig.
- Het nieuwe bestemmingsplan veroorzaakt geen conflict met de Natuurbeschermingswet ten aanzien van de overige aangewezen natuurwaarden van Natura 2000-gebied 'Groote Wielen'.

4.2 Flora- en faunawet: beschermde soorten

4.2.1 Licht beschermde soorten

In het plangebied komt een aantal licht beschermde planten- amfibieën- en zoogdiersoorten voor. Voor deze licht beschermde soorten geldt bij de uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Eventuele toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde soorten uit de genoemde soortgroepen.

4.2.2 Middelzwaar beschermde plantensoorten

Bij een ruimtelijke ontwikkeling zal eerst moeten worden nagegaan of er middelzwaar beschermde plantensoorten in het gebied voorkomen. Indien het geval, dan kan de ingreep zonder ontheffing van de Flora- en faunawet worden uitgevoerd, mits er volgens een door het ministerie van EZ goedgekeurde en relevante gedragscode wordt gewerkt. In een gedragscode staat aangegeven hoe de werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd om negatieve effecten zo veel mogelijk te beperken. Dit komt vaak neer op het verplaatsen van individuele planten. Overigens is het in het kader van de zorgplicht wenselijk om bij een ruimtelijke ingreep ook licht beschermde planten te verplaatsen. Indien niet kan worden gewerkt volgens een gedragscode is een ontheffing volgens artikel 75C van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

4.2.3 Vissen

Indien in het plangebied ruimtelijke ingrepen plaatsvinden aan oppervlaktewater, ontstaan mogelijk negatieve effecten op het leefgebied van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en/of de zwaar beschermde Bittervoorn. In dat geval ontstaat een conflict met de Flora- en faunawet. Voorafgaand aan dergelijke ruimtelijke ingrepen dient te worden vastgesteld of de genoemde vissoorten aanwezig zijn. In het geval dat Bittervoorn wordt aangetroffen, dient voor de ingreep een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Bij aanwezigheid van Kleine modderkruiper kunnen de werkzaamheden ook worden uitgevoerd volgens een door het ministerie van EZ relevante en goedgekeurde gedragscode. Hiermee wordt een conflict met de Flora- en faunawet voorkomen. Indien werken volgens een gedragscode niet mogelijk is, moet ook voor deze soort ontheffing worden aangevraagd.

4.2.4 Vogels

Algemeen

Bij ruimtelijke ontwikkelingen in het plangebied moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. De meest zekere optie is het plannen van de werkzaamheden buiten het broedseizoen. Er kan eventueel vooraf aan het broedseizoen worden gestart met de werkzaamheden, waardoor broedpogingen in het werkgebied achterwege zullen blijven door de verstoring die daarvan uitgaat. Ook kunnen voorafgaand aan het broedseizoen eventueel geschikte broedplaatsen worden verwijderd en dienen broedgevallen verder te worden voorkomen door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan, door bijvoorbeeld zandhopen en kap- en snoeihout niet dagenlang te laten liggen. Mochten er toch vogels tot broeden komen die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord, dan ontstaat er een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de versturende werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Jaarrond beschermde nesten

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten, die indicatief is en niet uitputtend. Van enkele soorten die op deze lijst staan kunnen in het plangebied nestplaatsen aanwezig zijn, zoals Huismus, Gierzwaluw, Ransuil of Roek. Indien jaarrond beschermde nestplaatsen en/of de functionele leefomgeving daarvan door ruimtelijke ingrepen verdwijnen of ongeschikt worden, ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. Om dit conflict te vermijden is een ontheffing volgens artikel 75C van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Conclusie vogels

Geconcludeerd wordt dat de bestemmingen in het nieuwe plangebied en de meeste ruimtelijke ingrepen binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan geen bezwaren zullen opleveren vanuit de Flora- en faunawet ten aanzien van vogels, mits verstoring van broedvogels uitblijft. Bij ingrepen in het plangebied binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan, waarbij sloop/renovatie van gebouwen en/of de kap van bomen aan de orde is, dient te worden bepaald of er jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels in het gedrang komen. Als dit het geval is, dan is een ontheffing volgens de Flora- en faunawet nodig.

4.2.5 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn zwaar beschermd door de Flora- en faunawet en zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij soorten die niet zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Vanwege deze specifieke aandacht wordt aan vleermuizen een aparte paragraaf besteed, de overige zoogdiersoorten komen in de volgende paragraaf aan bod.

Verblijfplaatsen

Door de afbraak van gebouwen, de kap van bomen en/of door andere vormen van verstoring (zoals lichtverstoring) ontstaat een conflict met de Flora- en faunawet wanneer verblijfplaatsen van vleermuizen hun functionaliteit verliezen. Binnen het plangebied zijn waarschijnlijk verblijfplaatsen aanwezig, maar zijn geen concrete locaties bekend. Voorafgaand aan ruimtelijke ingrepen die binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan mogelijk zijn, is onderzoek naar (de mogelijkheden voor) verblijfplaatsen van vleermuizen noodzakelijk. Indien verblijfplaatsen worden aangetast is een ontheffing volgens artikel 75C van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Vliegroutes

Indien ruimtelijke ingrepen plaatsvinden aan of nabij lijnvormige structuren in het plangebied kunnen (essentiële) vliegroutes van vleermuizen worden aangetast en ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. Om deze reden is voorafgaand aan dergelijke ingrepen onderzoek noodzakelijk om te bepalen of er essentiële vliegroutes van vleermuizen langs de betreffende lijnvormige elementen liggen en of deze worden aangetast door de ingreep. Wanneer dit het geval is, dient een ontheffingsaanvraag volgens de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Foerageergebied

De ruimtelijke ontwikkelingen die binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan mogelijk zijn of worden gemaakt omvatten geen grootschalige ingrepen aan groenstructuren en waterpartijen in het plangebied. Om deze reden is het onwaarschijnlijk dat essentieel foerageergebied van vleermuizen wordt aangetast door die ontwikkelingen. De functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen in de omgeving blijft daarmee ten aanzien van foerageergebied gewaarborgd.

Conclusies vleermuizen

- Bij ruimtelijke ingrepen aan gebouwen en/of bomen dient te worden bepaald of daardoor verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetast.

- Voorafgaand aan ruimtelijk ingrepen die invloed kunnen hebben op vliegroutes moet worden vastgesteld of er daadwerkelijk essentiële vliegroutes aanwezig zijn en of die worden aangetast door de beoogde ingreep.
- Indien toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen binnen het plangebied verblijfplaatsen en/of essentiële vliegroutes van vleermuizen aantasten, is een ontheffing volgens artikel 75C van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

4.2.6 Steenmarter

Wanneer bij ruimtelijke ingrepen in het plangebied gebouwen worden gesloopt of rigoureuze kap- en snoeiwerkzaamheden worden uitgevoerd, kunnen (tijdelijke) verblijfplaatsen van de middelzwaar beschermde Steenmarter verloren gaan. Voorafgaand aan dergelijke ingrepen moet worden vastgesteld of er verblijfplaatsen van deze soort aanwezig zijn. Indien deze soort wordt aangetroffen, ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. Een conflict kan worden voorkomen, door de werkzaamheden uit te voeren volgens een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. Indien niet kan worden gewerkt volgens een gedragscode, dient voor de ingreep een ontheffing volgens de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Andere dan de bovengenoemde ruimtelijke ingrepen in het plangebied veroorzaken geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Steenmarter.

5. Conclusies

Op basis van de voorgaande hoofdstukken worden hieronder de conclusies van de ecologische beoordeling van het nieuwe bestemmingsplan 'Leeuwarden-Rengerspark en omgeving' op een rij gezet.

5.1 Gebiedsbescherming

Voortoets volgens de Natuurbeschermingswet

- Bij ruimtelijke ingrepen aan gebouwen dient te worden bepaald of daardoor verblijfplaatsen van Meervleermuizen worden aangetast.
- Bij ruimtelijke ingrepen aan of nabij watergangen en/of andere lijnvormige structuren dient te worden bepaald of daardoor (essentiële) vliegroutes van Meervleermuis worden verstoord/aangetast.
- Indien ruimtelijke ontwikkelingen leiden tot verstoring/aantasting van verblijfplaatsen en/of vliegroutes van Meervleermuis, is een vergunning volgens de Natuurbeschermingswet nodig.
- Het nieuwe bestemmingsplan veroorzaakt geen conflict met de Natuurbeschermingswet ten aanzien van de overige aangewezen natuurwaarden van Natura 2000-gebied 'Groote Wielen'.

Overige vormen van gebiedsbescherming

- Het nieuwe bestemmingsplan veroorzaakt geen conflict met de wet- en regelgeving ten aanzien van overige vormen van gebiedsbescherming (Ecologische Hoofdstructuur, aangewezen ganzenfoerageergebied en weidevogelkerngebied).

5.2 Soortbescherming

Voorafgaand aan ruimtelijk ontwikkelingen die binnen de kaders van het nieuwe bestemmingsplan mogelijk zijn, moet mogelijk nader onderzoek worden uitgevoerd naar de volgende soort(groep)en:

- Planten (§ 4.2.2)
- Vissen (§ 4.2.3)
- Jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels (§ 4.2.4)
- Vleermuizen (§ 4.2.5)
- Steenmarter (§ 4.2.6)

Wanneer middelzwaar beschermde soorten of hun verblijfplaatsen door ingrepen worden aangetast, moeten die ingrepen worden uitgevoerd volgens een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. Indien niet kan worden gewerkt volgens een gedragscode, is een ontheffing volgens artikel 75C van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Indien ruimtelijke ontwikkelingen leiden tot aantasting/verstoring van (verblijfplaatsen van) zwaar beschermde soorten uit bovengenoemde soortgroepen, is een ontheffing volgens artikel 75C van de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Algemeen geldt verder dat werkzaamheden voor ruimtelijke ontwikkelingen niet mogen leiden tot verstoring van broedende vogels en hun nesten.

5.3 Procedure bestemmingsplan

Ondanks de mogelijke aanwezigheid van wettelijk beschermde natuurwaarden en de mogelijke vervolgstappen volgens de Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet, wordt de kans op onoverkomelijke bezwaren vanuit de ecologische wet- en regelgeving zeer gering geacht. Om deze reden kunnen de bestemmingen en planregels in het nieuwe bestemmingsplan worden vastgesteld, op voorwaarde dat voorafgaand aan daadwerkelijke ruimtelijke ontwikkelingen wordt bepaald of en welke vervolgstappen volgens de Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet noodzakelijk zijn.

6. Literatuur

- Biezenaar, P. 2008. Rapportagebrief KA2008/10/PB/v1. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden
- Biezenaar, P., H. Miedema. 2011. Ecologische basiskaart gemeente Leeuwarden. A&W-rapport 1466. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhof, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea. Papilionoidea. Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey Nederland.
- Bouwman, J.H., V.J. Kalkman, G. Abbingh, E.P. de Boer, R.P.G. Geraeds, D. Groenendijk, R. Ketelaar, R. Manger & T. Termaat 2008. Een actualisatie van de verspreiding van de Nederlandse libellen. Brachytron, jaargang 11(2), augustus 2008. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Heteren.

- Brenninkmeijer, A., R.M.G. van der Hut & M. Koopmans 2008. Verspreiding van beschermde vissoorten in Fryslân. A&W-rapport 1029. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.
- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Delft, J. van, A. de Bruin & P. Frigge 2013. Waarnemingenoverzicht 2012. RAVON 51, jaargang 15 nummer 5; 119-132. RAVON, Nijmegen.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Koelman, R.M., 2006a. Vleermuisonderzoek Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. VZZ rapport 2006.38. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem.
- Koelman, R.M., 2013. Vleermuistunnel Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. Monitoring van de effectiviteit van een mitigerende vliegroute voor watervleermuizen (*Myotis daubentonii*) in 2010. Rapport 2013.07. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Melis, J. 2012. Werkatlas zoogdieren provincie Fryslân. Provincie Fryslân, Leeuwarden.
- Melis, J. & De Jong, R., Koopmans, M. (red.) 2013. Vissen in Fryslân, werkatlas II, verspreiding 1900 - 2012. Wetterskip Fryslân, Altenburg & Wymenga, Fryslân Grien, Leeuwarden.
- Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber, A.J. van Loon, A.A. mabelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, 2004. De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata). – Nederlandse Fauna 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Stoker, O. 2014. Ecologische beoordeling bestemmingsplan Leeuwarden – Valeriuskwartier en Westeinde. A&W-notitie 2219. Altenburg & Wymenga bv, Feanwâlden.
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.

Geraadpleegde internetsites

www.fryslan.nl

www.rijksoverheid.nl